

Модель структуры социального интеллекта Дж. Гилфорда на сегодняшний день считается наиболее практически применимой.

Таким образом, социальный интеллект можно определить как систему интеллектуальных способностей, независимых от фактора общего интеллекта и связанных, прежде всего, с познанием поведенческой информации. Наиболее распространенной, структурированной и практически применимой на сегодняшний день является модель структуры социального интеллекта, описанная Дж. Гилфордом, включающая в себя: познание элементов поведения, познание классов поведения, познание отношений поведения, познание систем поведения, познание преобразований поведения, познание результатов поведения.

Литература

1. Корчагина, Н. В. Проблема соотношения академического и социального интеллекта в отечественной и зарубежной психологии / Н. В. Корчагина // Прикладная психология и психоанализ. – 2006. – № 4. – С. 3–6.
2. Саутина, Е. С. Научное становление понятия «Социальный интеллект» / Е. С. Саутина // Территория науки. – 2007. – № 1. – С. 142–146. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/nauchnoe-stanovlenie-ponyatiya-sotsialnyy-intellekt>. – Дата доступа 31.10.2022.
3. Южанинова, А. Л. К проблеме диагностики социального интеллекта личности / А. Л. Южанинова // Проблемы оценивания в психологии. – Саратов : Изд-во Саратовского университета. – 1984. – С. 86–93.
4. Стернберг, Р. Дж. Практический интеллект / Р. Дж. Стернберг, Дж. Форсайт, Дж. Хедланд и др. – СПб. : Питер, 2002. – 272 с.

Яраслаў Сэйферт як прадстаўнік чэшскага паэтызму

Шлемен Ю. А., магістр. І к. БДУ,
наук. кір. дац. Вострыкава А. У., канд. філ. навук, дац.

Паняцце «паэтызм» упершыню з’явілася ў 1924 г., аднак узнікненне кірунку адбылося раней. Пераход ад пралетарскага мастацтва да паэтызму вызначылі прадмовы да зборнікаў Я. Сэйферта «Горад у слязах» і «Само каханне». Менавіта ў 1924 г. была прадстаўлена канцэпцыя новага літаратурнага кірунку. Гэта дало пачатак паэтызму, які быў падрабязна апісаны праз чатыры гады К. Тэйге: «*Мастацтва, якое прыносіць паэтызм, мастацтва нязмушанае, свавольнае, фантастычнае, гарэзлівае і любоўнае*» [1].

Паэтызм вельмі хутка стаў метадам мастацкага выражэння групы «Дзеветсіл». Самым выразным паэтыскім зборнікам стаў сэйфертаўскі «На хвалях TSF» (1925). Чэшскі даследчык Й. Брабец ахарактарызаваў гэты зборнік

наступным чынам: «*Узнікае вобраз свету, які смяецца*» [2, с. 240]. Паэзія выступае тут у якасці гульні, якая пераадольвае ўсталяваныя традыцыі праз захапленне рэчамі вакол нас, моўныя гульні, экзотыку, спалучэнне разнастайных колераў.

Дадзены зборнік стаў усхаваленнем тэлеграфа, сучаснай тэхнічнай цывілізацыі, экзатычных далячын і начнога Парыжа: «*Мы абплывалі Афрыку // і рыбы з дыямантавымі вачыма // паміралі ў вінтах парахода // што найбольш балюча*» [3, с. 8]; «*Бывай карабель цудоўны карабель*» [3, с. 14]; «*Успамінаеш пра Марсель?*» [3, с. 29]; «*Электрызаваны грэбень у малой далоні // рука ўздымаецца рука падае ўніз // без кахання жыць прыгожая Омакі Вані // Тэлеграфія без драгоў Самалёты без матора*» [3, с. 32]; «*вакол студзёнага святла лямпачак // што трапечучымі крыламі ўтвараюць стомную мітусню*» [3, с. 38]; «*На какосавым дыванку цені граюць // памерайце тэмпературу ў Афрыцы // д'яблы ў пекле ад ліхаманкі паміраюць*» [3, с. 63]. Аўтар захапляецца насычаным жыццём вялікіх гарадоў і хуткім развіццём тэхнікі. Натхненне на напісанне дадзеных твораў паэт знайшоў за мяжой, паколькі зборнік быў выдадзены пасля наведвання СССР і Францыі.

Варта адзначыць, што Я. Сэйфэрт звярнуўся да матываў, якія былі характэрныя для чэшскага кірунку. Так, чытач можа адшукаць матыў карабля і мора, тэхнічнага развіцця (вынаходніцтва лямпачкі, ракеты), сувязь з цыркамі і гісторыяй (рэвалюцыя ў Расіі, захоп Бастыліі). Аднак усе вершы зборніка – пэўны эксперымент, у якім можна знайсці гульню са словамі і моўныя рэбусы. У творах адсутнічае пунктуацыя, выкарыстоўваюцца маленькія і вялікія літары адначасова. Зборнік утрымлівае і вершы з пэўнымі вобразамі (лічыльнік, карта, паветраны шар), а таму на чытача ўздзейнічаюць не толькі словы, але і візуальны бок твораў – выкарыстанне разнастайных тыпаў шрыфта: творы «Лічыльнік кахання» (Počítadlo lásky), «Цырк» (Cirkus), «Мая Італія» (Má Itálie).

Зборнік «Паштовы голуб» (1929) стаў апошнім паэтычным зборнікам Я. Сэйфэрта, які напісаны пад уплывам паэтызму. Матывы, характэрныя для чэшскага кірунку, сустракаюцца тут толькі ў некаторых вершах і не з'яўляюцца такімі частотнымі, як у папярэднім зборніку: «*У стагоддзе пары, электрычнасці // нам падабаюцца больш бары, чым хрэсьбіны, // каханне сёння ў балоны закачваецца*» [4, с. 12]; «*сэрцайкі звонку на тэлеграфным дроце, // ластаўкі шчабечуць у апарат // і рыхтуюцца ў Італію*» [4, с. 14]; «*быў аднак люстэркам, // у ім і сёння гараць літары бульвараў, твар ганарлівы, Парыж!*» [4, с. 21]; «*пахавальная працэсія прасоўваецца // па бульварах на Манпарнасе*» [4, с. 30]. Гэта тлумачыцца аўтарскім адыходам ад самога паэтызму і звароту да свайго ўласнага стылю, а таксама тэм, якія стануць лейтматывамі ў яго творчасці, – вобраза Прагі, жанчыны і любові да паэзіі.

Такім чынам, паэтызм стаў адным з галоўных чэшскіх кірункаў пачатку XX ст. у паэзіі. Важнасць гэтага кірунку ў тым, што многія творцы (В. Нэзвал, К. Бібл, К. Тэйге), якія пасля паўплывалі на развіццё чэшскай літаратуры, далучыліся да паэтызму. Знакаміты чэшскі крытык Ф. К. Шальда выказаўся пра паэтызм як пра *«паэзію вольнай і чыстай гульні вобразнасці, неабцяжараную ані навучальным, ані пачуццёвым зместам»* [5, с. 103].

Адным з самых яскравых прадстаўнікоў новага кірунку стаў Я. Сэйфэрт, які пражыў амаль усё XX ст., а таму яго творчасць стала прыкладам для наступных пакаленняў паэтаў. У зборніку «На хвалях TSF» аўтар у поўнай меры выкарыстаў усе прыёмы паэтызму, што паўплывала на выбар вобразаў, тэм і графічных сродкаў. Аднак складаныя гістарычныя ўмовы 1930-х гг. абумовілі адыход пісьменніка ад дадзенага кірунку і зварот да традыцыйных тэм і мастацкіх сродкаў, што адлюстравалася ў зборніку «Паштовы голуб».

Літаратура

1. Лаштовичка, М. Поэтизм – исходно чешское литературное направление или Способность к игре [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ruski.radio.cz/poetizm-ishodno-cheshskoe-literaturnoe-napravlenie-ili-sposobnost-k-igre-067023?ysclid=19hd5vx036905882852>. – Дата доступа: 20.10.2022.
2. Brabec, J. Panství ideologie a moc literatury / Jiří Brabec. – Praha : Akropolis, 2009. – 320 s.
3. Seifert, J. Na vlnách T. S. F. / Jaroslav Seifert. – Praha : Československý spisovatel, 1992. – 68 s.
4. Seifert, J. Město v slzách; Samá láska; Svatební cesta; Slavík zpívá špatně; Poštovní holub / Jaroslav Seifert. – Praha : Československý spisovatel, 1989. – 261 s.
5. Mukařovský, J. Dějiny české literatury IV. Literatura od konce 19. Století do roku 1945 / Jan Mukařovský. – Praha : Victoria publishing, 1995. – 714 s.

Дифференцированная лексика в одном языке

Яроуцук М. А., студ. II к. БГУ,
науч. рук. ст. преп. Ерышов А. В., проф.

Каждый язык мира имеет определенный набор лексики, который постоянно пополняется за счет внедрения новых слов и лексического синтеза. Политические и экономические отношения между государствами, глобализация и миграция способствуют культурному обмену, диалог культур способствует увеличению лексического разнообразия в языках. Процесс полной изоляции одного языка от влияния других в наше время практически невозможен. При этом есть языки с наименьшим количеством заимствований, как, например, армянский.